

Verslag Participatiebijeenkomst Erfgoed en de Omgevingsvisie

Donderdag 17 februari 20:00-21:30

Aanwezigen:

- Hans Metz (Vrienden van het Gooi)
- Rients Slippens (Erfgoedhuis)
- Hetty Laverman (Naerdincklant Archeologie)
- Flos Wisse Smit (Stichting De Hof)
- Irmgard van Koningsbruggen (Geopark)
- Luuc Jonker (Dudok Architectuurcentrum)
- Marieke Middelhoff (Historische Kring Albertus Perk)
- Norman Vervat (Heemschut/Cuypersgenootschap)
- Elganan Jelsma (Erfgoedhuis)
- Safaa Atallah (stagiaire Cultureel Erfgoed gemeente Hilversum)
- Annette Koenders (senior beleidsadviseur Cultureel Erfgoed gemeente Hilversum)
- Friederike Hensch (beleidsadviseur Cultureel Erfgoed gemeente Hilversum)
- Lotte Portier (beleidsadviseur Cultureel Erfgoed gemeente Hilversum)
- Djacco van den Bosch (senior stedenbouwkundige gemeente Hilversum)
- Eric Bakker (projectleider Omgevingsvisie Gemeente Hilversum)

Verslag

Als eerste staat hier puntsgewijs de inbreng die deelnemers hebben gegeven en die voor een deel terug te zien is op het zgn. 'tafelkleed' met digitale post-its.

Vraag 1: Wat is de (stedenbouwkundige en architectonische) identiteit van Hilversum? Hoe zou u die omschrijven? Wat is er betekenisvol aan en wat zijn belangrijke kenmerken?

- Hilversum Tuinstad, naar de visie van Dudok
- Architectuur van Dudok
- De verbintenis van het dorp met het groen, in en om de stad.
- De inwoners van Hilversum; de mensen maken de stad.
- Positieve spanning tussen het dorpse en het stedelijke
- Laagbouw in Hilversum. Niet overal hoogbouw toestaan
- Brede lanen met bomen en zichtassen, structuur van de brinkjes en straatpatronen, plantsoenwegen
- Monumentale gebouwen zoals de kerken en Dudok architectuur
- Bereikbaarheid en de ligging tussen Utrecht en Amsterdam
- Herkenbaarheid Hilversum als oorspronkelijk heidedorp naar een mediastad; een tuinstad met stadsallures. De historie is af te lezen, een stad waar het fijn is om te zijn.
- Er is relatie tussen de ondergrond en de ontwikkeling, de begrensde tuin geldt voor het brinkdorp, het villadorp en de tuinstad van Dudok. De mensen uit de steden kwamen naar Hilversum omdat ze geen stad wilden. Hilversum dorp in de nabijheid van steden.

- De diversiteit en spanning in de kenmerken van Hilversum als identiteitsprincipes is goed, we moeten als tuinstad nooit de concurrentie aangaan met andere steden, unieke tuinstad Hilversum.
- Kern is het meest rommelig geworden.
- Naoorlogse architectuur is vaak niet mooi. Stedenbouw ook niet.
- Innovatieve eisen aan techniek zoals media architectuur.
- Basis van de stad versterken.
- De wijken hebben een eigen identiteit, ze zijn niet allemaal harmonieus, soms rommelig, identiteit vasthouden om te kunnen verbeteren en ontwikkelen.
- Naoorlogse wijken zijn met hun rustige stedenbouw en harmonie waardevol en deel van de tuinstad.

Vraag 2. Welke ontwikkelingen in de samenleving/ omgeving zullen van invloed zijn op het erfgoed?

- Het wonen, werken, ontspannen en leven heeft invloed op de omgeving, ze veranderen ook. Hier is ruimte voor nodig. Het accent op de monocultuur (media) kan daarom een gevaar zijn, nl. als die wegvalt)
- Er ontbreekt een visie over leegstand van bedrijven en winkelruimtes die in de binnenstad leeg staan. Niet alleen ketenwinkels.
- Meer visie en regie op de toekomst: niet wachten op de projectontwikkelaar.
- Meer mensen, technologische ontwikkelingen: meer visie op de lange termijn en ontwikkelingen op de lange termijn (niet alleen antwoorden op het nu).
- Nadenken over toekomstbestendige en duurzame herbestemming en behoud van functies en gebouwen.
- Actuele trends: hoe gaan we om met klimaat, duurzaamheid en circulaire economie heeft invloed op het erfgoed.
- Ontmoetingsplekken creëren zoals het erfgoedhuis.
- Behoud gebouwen en hun functie.
- Groeiende behoeften aan ruimte, minder woningen en meer inwoners. Willen we nog steeds een buitenplaats van Amsterdam zijn?
- Vergrijzing, instroming van nieuwe inwoners uit Amsterdam en Utrecht en starters die niet de woningmarkt op kunnen.
- Nadenken hoe omgaan met panden die in de toekomst leeg komen te staan, zoals (Rooms-Katholieke) kerken.
- Verduurzaming: spanning met kwaliteiten van de tuinvijken en de zichtbaarheid van zonnepanelen.
- Erfgoed is niet statisch, het is van iedereen. Het bestaat als mensen waarde toekennen. We praten ook over mensen.
- We willen alles, maar er moet een visie zijn op hoe we met elkaar willen samenleven en er zijn grenzen.

Vraag 3: Hoe kan het erfgoed ook in 2040 van betekenis zijn? Wat is daarvoor nodig?

- Identiteit versterken en diversiteit behouden.
- Het erfgoed zichtbaar en beleefbaar maken, weten wat de geschiedenis is en waar Hilversum vandaan komt. Neem de wijkbewoners mee in de waarden.
- Wanneer erfgoed waarde heeft, en in de toekomst waarde aan toe wordt gevoegd dan blijft het waardevol.
- Meer aandacht geven aan duurzaamheid en groen in de toekomst.
- Jongeren betrekken.

- Erfgoed niet zien als iets statisch, het beweegt mee en heeft een rol. Wees inventief.
- Herbestemmen, kijken naar welke betekenis het heeft gekregen voor jouw wijk. Als het erfgoed is gaan leven voor de inwoners ontstaat er draagkracht.
- Erfgoed staat niet op zichzelf maar wordt medebepaald door de omgeving, zoals het Illusielandschap. Ontneem het erfgoed niet zijn omgeving.
- Betrek erfgoed tijdig bij visies en planvorming. Geef er tijdig aandacht aan en ga er zorgvuldig mee om. Maak gebruik van de goede voorbeelden.
- Onderzoek ook op wijkniveau.
- Denk over een lange termijn.
- Gebruik de kracht van het erfgoed.

N.a.v. de input is gediscussieerd over de inbreng. Hier volgt per vraag een korte weergave/samenvatting van het besprokene.

Vraag 1: Wat is de (stedenbouwkundige en architectonische) identiteit van Hilversum? Hoe zou u die omschrijven? Wat is er betekenisvol aan en wat zijn belangrijke kenmerken?

Tuinstad Hilversum, oorspronkelijk heide- of engdorp op droge zandgrond en nu Mediastad en Tuinstad. Een verwaaide, niet zo coherente verzameling van stedenbouwkundige delen met eigen kwaliteiten, die (wel) verbonden zijn met het groen en door Dudok. Er zijn dorpse delen, zichtbaar in het erfgoed in laagbouw, volkswoningbouwcomplexen en de menselijke maat en meer stedelijke delen. Aan de hand van het landschap, de stedenbouw en de gebouwen is de ontwikkeling van de stad goed beleefbaar, zoals het brinkdorp (centrum), de villawijken en de stedenbouwkundige delen van Dudok, bijvoorbeeld de begrenzing in Oost. De diversiteit is ook zichtbaar in de samenstelling van de bevolking: een grote culturele gemêleerdheid. Daarbij is de invloed van de 'grote stad' altijd al aanwezig geweest en is Hilversum vanwege ligging en natuur (gezondheid) aantrekkelijk voor stedelingen om zich te vestigen.

De bereikbaarheid en ligging van Hilversum tussen de twee steden Amsterdam en Utrecht, de snel-, rond- en invalswegen en de treinverbinding maken dat de stad goed bereikbaar is. De omringende natuur is niet alleen een kenmerk van de tuinstad, het is op deze manier gedaan omdat het is vormgegeven als een illusielandschap. Stedenbouw en architectonische gebouwen zoals die van Dudok, maar ook kerkgebouwen worden gewaardeerd, naoorlogse gebouwen worden wat minder gewaardeerd. De naoorlogse wijken zorgden voor hun rustige stedenbouw en harmonie dat Hilversum tuinstad bleef.

Spanning is er altijd in Hilversum. De spanning tussen dorp en stad is iets goeds. Hilversum is geen stad, maar in de nabijheid van steden. Hilversum heeft geen stadse allures, de eigen identiteit maakt Hilversum. De diversiteit, gemêleerdheid en vormgeving ervan maken Hilversum een aantrekkelijke plek om te wonen.

Vraag 2. Welke ontwikkelingen in de samenleving/ omgeving zullen van invloed zijn op het erfgoed?

Iedereen ziet de demografische ontwikkeling (vergrijzing en de problemen op de woningmarkt) en de vraag naar ruimte voor wonen, werken, energietransitie/duurzaamheid, leren en ontspannen.

Er is een groeiende behoefte aan ruimte, aan functies, aan plekken. Het is belangrijk een visie en regie op de toekomst te hebben die aansluit bij wat wij willen en waarin rekening wordt gehouden met veranderingen in de toekomst (bijvoorbeeld qua mobiliteit, wonen, werken, technologie). Van belang is niet op korte termijn oplossingen te bedenken zonder rekening te houden met de technologische ontwikkelingen die eraan komen.

Uit de inwonersparticipatie komt het idee van de wijkgedachte weer op. Dit kan van invloed zijn op het erfgoed. Herwaardering voor volkswoningbouwcomplexen, behoeften aan tuin en groen en verbinding met de buurt. Het groeiende aantal gezinnen dat naar Hilversum verhuist en toename van het aantal ouderen en 1-persoons huishoudens geeft druk op de huizenmarkt en een veranderende woningvraag. Hoe zorgen we voor meer woningen en is hoogbouw hierbij de oplossing? Daarnaast zien veel deelnemers leegstand in de stad als kans voor nieuwe invullingen en oplossingen van bestaande (monumentale) panden. Bij monumentale gebouwen is van belang hoe na te denken over verduurzamingsopgaven, met nieuwe technologische ontwikkelingen die eraan komen. Duurzame herbesteding van monumentale gebouwen, en met name kerkgebouwen, is een trend die zich zal voortzetten. Erfgoed is namelijk niet iets statisch, het is een werkwoord en van iedereen.

Iedereen vindt het belangrijk om goed te waarderen wat we hebben, maar ook om te beseffen dat alles wat je doet en niet doet gevolgen heeft: wat gebeurt er bijvoorbeeld als je kenmerkende werkgelegenheid verliest, zoals in Twente met de industrie. Het is belangrijk vanuit de kwaliteiten van nu, over de vragen van de toekomst te denken. Er is een gedeeld besef dat je in Hilversum de druk vanuit de stad niet kunt oplossen.

Vraag 3: Hoe kan het erfgoed ook in 2040 van betekenis zijn? Wat is daarvoor nodig?

In 2040 kan erfgoed van betekenis zijn door het te gebruiken, meer zichtbaar te maken en te beleven. Laten zien aan de inwoners wat de geschiedenis is van de tuinstad, aan de hand van verschillende thema's. Wanneer erfgoed waarde heeft, en in 2040 ook waarde wordt toegevoegd dan blijft het van belang. Het op slot zetten van erfgoed is niet goed, juist de dynamiek en het gebruiken als werkwoord geeft waarden. Daarnaast is het herbesteden van monumentale gebouwen een betekenis voor de wijk, zorgen dat het ook wordt gedragen door de inwoner in 2040.

- Maak passend gebruik van het erfgoed, geef het de ruimte en maak het zichtbaar en beleefbaar. Erfgoed speelt een actieve rol in de leefomgeving van mensen.
- Voeg door herbesteding iets toe aan de buurt: een goed voorbeeld is de Melkfabriek.
- Maak de ontwikkeling van Hilversum zichtbaar.
- Betrek nieuwe generaties bij het erfgoed en weet wat hen met cultuurhistorie verbindt.
- Maak het verhaal steeds sterker met het erfgoed.
- Bij vernieuwing identiteit, diversiteit behouden en verschraving voorkomen, Hilversum heeft altijd balans gezocht. Tijdig is een sleutelwoord, denk tijdig na over de rol van het erfgoed en leegstaande panden, over wat passend is. Maak waarde met erfgoed en gebruik de kracht.